

İLKEL TOPLUMLARIN DÖNÜŞÜMÜ

Devlet Örgütüne Geçiş

- **'İlkel'** sözcüğü, incelenen toplumun sosyo-ekonomik yapısının niteliği ile ilgilidir.
- Üretim süreçlerinde ve yaşam ortamında basit teknoloji kullanan, nüfusu az, kan bağlarına dayalı, eşitlikçi ve kurumsal olarak uzmanlaşmamış kültürler için kullanılır.

İlkel Topluluklar:

- Kadın-erkek işbölümü dışında tüm üyeleri aynı işi yapan,
- yani toplumsal farklılaşmaya uğramamış,
- sınıflara bölünmemiş,
- bu nedenle **eşitlikçi** bir toplumsal yapıya sahip olan birliklerdir.

Uygar Toplumlar:

- Kadın-erkek işbölümünün yanısıra, diğer işbölümlerinin de görüldüğü,
- üyeleri farklı işleri yapan, farklı mesleklerde uzmanlaşmış olan,
- yani toplumsal farklılaşmaya uğramış,
- sınıflara bölünmüş,
- eşitsiz bir toplumsal ve siyasal yapıya sahip olan birliklerdir.

İlkel Topluluklar

- Kadın-erkek işbölümü
- Ortak mülkiyet
- Meslekleşme-uzmanlaşma yok
- Sınıfsız
- Eşitlikçi
- Kan bağına dayalı kabile örgütlenmesi

Uygar Toplular

- kadın-erkek işbölümü
- Özel mülkiyet
- Meslekleşme-uzmanlaşma var
- Sınıflara bölünmüş
- Eşitliksiz
- Devlet örgütlenmesi

Tarih Öncesi Uygarlık Aşamaları

L. Henry Morgan'ın sınıflandırmasına göre 3 aşama vardır:

1. **Yabanıllık**: Doğa ürünlerinden, onları hiç değiştirmeden yararlanan dönem. Bu yararlanmayı kolaylaştıran aletler üretilmiştir (ok, yay vb.)

2. **Barbarlık**: Hayvan yetiştirme, tarım ve insanın faaliyeti sayesinde doğal ürünlerin üretimini arttırmayı sağlayan yöntemlerin öğrenildiği dönem.

3. **Uygarlık**: İnsanın doğal ürünleri hammadde olarak kullanmayı öğrendiği dönem.

İlkel yaşayış Biçimi

Toplayıcılık ve Sürü Yaşamı: İlk insan sürülerinin geçim biçimi, toplayıcılıktır. Sürü üyeleri arasında henüz bir farklılaşma doğmamıştır. Erkekler toplayıcılıkta kullandıkları taşları ve sopaları, savunmada da kullanmaktadır.

Zamanla, vahşi doğadan korunmak için gereken daha güçlü aletlere gereksinim duyulmuştur. Böylece sürünün erkekleri **araç yapıcılığıyla** uğraşmaya başlayacaklardır.

Avcılığın Başlaması ve Birinci Toplumsal İşbölümü

Sürü erkeklerinin savunma araçlarını geliştirip silahlara dönüştürmesinin sonucu, **takım avcılığı** başlamıştır.

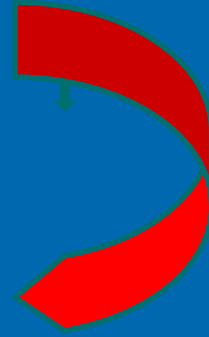
Dolayısıyla sürü toplumunun yapısı değişerek, **kabile toplumuna** geçiş mümkün olmuştur.

Avcılığın başlamasının sonucu:

***Cinsel farklılaşma çizgisinde, “birinci toplumsal işbölümü” ortaya çıkmıştır. Yani, erkekler avcılıkta, kadınlarsa toplayıcılıkta “uzmanlaşma”ya başlamışlardır.

Av-ev işbölümü olarak da adlandırılan bu durum, gelecekte kadınları eve kapatacak olan “ev ekonomisi”nin de temellerini atmıştır.

**Üyelerinin aynı işleri yaptıkları gevşek sürü örgütlenmesinin yerini,

kadınların ve erkeklerin **farklı** işleri yaptıkları, dolayısıyla birbirlerine geçim alanında da gereksinme duyan üyelere oluşan **“takım”** örgütlenişi alır.

Avcılığın gelişmesinin sonuçları;

1. İnsanlar arasında ilk işbirliği gerçekleşmiştir. Toplu avlanma, tek avlanmaya göre emeğin verimliliğini arttırmış ve “bölüşme”yi, “dayanışma”yı beraberinde getirmiştir.
2. Göçebelikten yerleşik hayata geçişi hızlandırmıştır.
3. Takım avı, iletişim gereksinimini arttırmış, dil ve dolayısıyla düşünme de gelişmeye başlamıştır.

Uzman Avcılık ve Klan Toplumuna Geçiş

- Av araçlarında gerçekleřtirilen yenilikler ve soėuk iklim kořullarına uyum saėlama sonucunda, toplayıcılık ikinci plana dūřmūřtur.
- Avcı takımlarının üyeleri, birbirlerinden bağlı oldukları totemlerle ayırt edilmeye başlanmıştır.

** Üyeleri aynı toteme bağlı olan, iten evlenmeyi yasaklayan topluluk **klan**, bunların birleşmesiyle oluşan topluluklar ise **kabile**.

- **İlkel Sürüler**: Henüz üretim yapmayan, yani alet kullanarak doğayı değiştirmeyen ve sadece doğada bulunduğu olduğu gibi el koyan, küçük, gezginci, **anaerkil** grup.
- **Kabile Toplumu**: Belli bir toteme tapan ve onun soyundan geldiğine inanan, totem edindiği hayvanı ya da bitkiyi hiç yemeyen, hepsi belli bir kabileye bağlı ve sıkı ilişki içinde olan **ataerkil** klanlardan oluşan topluluk.

Üretime Geçiş

- 1. Buzul çağının sona ermesi ve iklimlerin ısınmasıyla, bitkilerin sulanması ve evcilleştirilmesinin, yani tarımsal faaliyetlerin gelişmesi.**
- 2. Yerleşik hayata geçilmesi**
- 3. Tarımın başladığı bölgelerin çevresindeki otlaklarda hayvanların evcilleştirilmeye başlanması: Çoban Aşiretlerin ortaya çıkışı.**

- oban aŐiretler; hayvan yetiŐtirme ve hayvan sűrűlerinin korunmaya baŐlanmasıyla ortaya ıktı.
- Sonuç: Daha fazla miktarda ve çeŐitte űretim. (Sűt, sűt űrűnleri, et, deri, yűn ve dolayısıyla iplik ve dokuma etkinlikleri) Bűylece tarihteki **2. bűyűk toplumsal iŐbűlűmű** ortaya çıkmıŐ oldu.

Özel Mülkiyete Geçiş

- Toprağa yerleşmeyle, üzerinde emek verilen toprağın, önce ürünleri, sonra kendisi üzerinde kurulan aile denetimi, özel mülkiyetin gelişmesine yol açmıştır.
- Özel mülkiyetle birlikte, bireylerle topluluk, bireylerle bireyler arası ilişkiler “yer bağı”na göre, yani “mülk” bağına göre düzenlenmeye başlanmıştır.

- “Yer bağı”nın ortaya çıkışı ile, kabilenin yerini köy topluluğu alır.
- Mülk bağına dayanan davranışlar, mülkü olan olmayan, az olan ya da çok olan üyeler arasında eşitsiz ilişkilere temel olacaktır.

Toplumsal Artı Üretme

- Toplumsal Artı; bir topluluğun doğrudan üretici işlerde çalışan üyelerinin, tükettiklerinden daha fazla üretmeleriyle oluşan ve doğrudan üretici işlerde çalışmayan kimseler tarafından kullanılan fazlalıktır.
- Toplumsal artı, ekonomik, toplumsal ve siyasal farklılaşmalara yol açacak, giderek ilkel topluluktan uygar topluma geçilmesini sağlayacaktır.

- Tarım ve hayvancılığın gelişmeye başlaması, insanın kendisine gerekenden daha çoğunu üretme yeteneğini kazandırdı. Bu üretim, bireylere düşen günlük iş miktarını da arttırdı.
- Servet artışı ve üretim alanlarının genişlemesi, zorunlu olarak köleliği doğurdu.
- Böylece toplum ikiye bölündü: **üretim araçlarına sahip olanlar ve olmayanlar.**
- Ya da, **efendiler ve köleler.**

Uygarlığa Geçiş

- Uygarlık, işbölümünde yeni bir gelişmeyle başlar. İlkel dönemde insanlar yalnızca kişisel gereksinimleri için üretiyorlardı.
- Zaman zaman yapılan ürün takasları, yalnızca rastlantı sonucu elde kalan ürün fazlalığıyla ilgili istisnai olaylardı.

- Barbarlığın ileri aşamasında, üretimin tarım ve küçük sanayiye ayrılmasıyla 3. büyük toplumsal işbölümü doğdu.
- Küçük zanaatlar tarımdan ayrıldı.
- Böylece “meta üretimi” yani doğrudan doğruya “değişim için üretim” doğdu.

- Uygarlık, daha önce varolan bütün işbölümlerini güçlendirip geliştirdi ve bunlara çok önemli bir işbölümünü daha ekledi → üretimle değil, yalnızca ürünlerin değişimiyle uğraşan yeni bir toplumsal sınıfı doğurdu: **tüccarlar**.
- Tüccar sınıfıyla birlikte, madeni para da ortaya çıktı. O dönemde paraya sahip olan tüccar sınıfı, üretim dünyasını egemenliği altına aldı.

Uygar Toplumun İktisadi koşulları

1. Üreticiler arasında aracı bir sınıf olarak tüccarların,
2. Paranın ve parayla birlikte para-sermaye, faiz ve tefeciliğın,
3. Özel toprak mülkiyeti ve ipoteğın,
4. Üretimin egemen biçimi olarak köle çalıştırıcılığının ortaya çıkışı

Uygarlığın Sonuçları

1. Geniş kitlelerin giderek yoksullaşması ve yoksullar yığınının büyümesi
2. Servetin küçük bir sınıf elinde toplanıp merkezileşmesi
3. Özgür insanlar ve köleler, zengin sömürücüler ve yoksul sömürülenler biçiminde bölünmüş bir toplum
4. İşbölümü sonunda **sınıflı bir toplumsal yapının doğuşu ve devlet örgütünün ortaya çıkışı.**

Yararlanılan Kaynak

- Şenel, A., (2004), Siyasal Düşünceler Tarihi. (11. baskı). Ankara: İmge.